

تاریخ وصول: ۸۶/۳/۵

تاریخ تأیید: ۸۷/۸/۱۹

شهرنشینی و امنیت، بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی، شهر مراغه)

میرنجف موسوی* / حسن حکمت‌نیا** / حمیدرضا احمدی‌درینی***

متغیر ویژگی‌های شخصیتی هیچ‌گونه رابطه معناداری با میانگین احساس امنیت شهروندان نشان نداده‌است. در تحلیل مدل رگرسیونی چندمتغیره مشخص شد که متغیرهای واردشده بر مدل، ۴۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند. در این میان، سهم متغیر رضایت اجتماعی در تبیین متغیر وابسته بیشتر بوده‌است.

کلیدواژه: شهرنشینی، امنیت، احساس امنیت، شهروندان، شهر مراغه.

* مربی دانشگاه پیام‌نور رضوانشهر صدوق و دانشجوی دوره دکتری دانشگاه اصفهان در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری.

نشانی اینترنتی: Mosaviyy@yahoo.com

** استادیار جغرافیا دانشگاه پیام‌نور رضوانشهر صدوق.

نشانی اینترنتی: drekmatnia@yahoo.com

*** کارشناس ارشد مدیریت دولتی.

نشانی اینترنتی: H_razaahmadi@yahoo.com

چکیده: مفهوم امنیت اجتماعی و احساس امنیت شهروندان، به‌عنوان عنصر کلیدی در دستیابی به اهداف پیش‌بینی‌شده، از اهمیت بسزایی برخوردار است. احساس امنیت شهروندان موجب بالا رفتن آسایش و رفاه شهروندان و پذیرش انجام امور تعهد و مسئولیت خواهد شد. در این پژوهش، میزان احساس امنیت شهروندان و عوامل مؤثر بر آن مورد بررسی و شناسایی قرار گرفته‌است.

روش پژوهش توصیفی-تحلیلی است و از ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه برای گردآوری اطلاعات از میان ۳۸۲ نفر نمونه، که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای توأم با تصادفی ساده انتخاب شده‌است، استفاده شد.

نتایج یافته‌ها حاکی از آن است که احساس امنیت شهروندان در حد متوسط با میانگین ۳/۱ و عوامل مؤثر بر آن سن، جنس، منشأ اجتماعی، اعتماد اجتماعی، رضایت اجتماعی، و آگاهی اجتماعی بوده‌است.

مقدمه

را در بین شهروندان مراغه سنجیده، عوامل مؤثر بر آن را شناسایی نماید.

مفاهیم و مبانی نظری

امنیت از ریشه امن است که در مقابل بیم و هراس و ناامنی استفاده می‌شود. امنیت یکی از نیازهای فطری بشر است که با جوهر هستی انسان پیوند ناگسستنی دارد. از این رو، واژه امنیت از قدمتی به دیرینگی تاریخ بشر برخوردار است و حتی از جهتی، واژه امنیت بر مفهوم اجتماع و جامعه مقدم است (شادنیا، ۱۳۸۲: ۷۷).

نخستین مباحث فلسفی و سیاسی در عرصه امنیت را می‌توان در مباحث فلاسفه یونان باستان همچون افلاطون و ارسطو جستجو کرد (خوش‌فر، ۱۳۸۱: ۲۵۴). در قرآن کریم نیز در وصف شهر مکه، امنیت به‌عنوان یکی از ویژگی‌های مهم شهرها ذکر شده است و به طرق مختلف این ویژگی مورد توجه قرار گرفته است. برای نمونه سوره تین آیات ۱-۳، سوره عنکبوت آیه ۶۷، سوره قصص آیه ۵۷، سوره ابراهیم آیه ۳۷ و سوره بقره آیات ۱۲۵ و ۱۲۶ (میرزمانی، ۱۳۸۲: ۲۰۲).

درواقع امنیت اجتماعی در شهرها مفهومی است که تمامی شهروندان در سلسله‌مراتب ارزشی خود آن را از بالاترین ارزش‌ها می‌دانند؛ به طوری که بر اساس سلسله‌مراتب نیازهای مازلو (۱۹۷۰) امنیت از نیازهای اولیه محسوب می‌شود.

سلسله‌مراتب نیازهای مازلو عبارت‌اند از:

۱. نیازهای فیزیولوژیک؛

۲. نیازهای امنیت نظم و پایداری؛

۳. نیازهای تعلق‌پذیری و عشق؛

۴. نیازهای احترام؛

۵. نیازهای خودشکوفایی.

این نیازها به ترتیب از قوی‌ترین تا ضعیف‌ترین آنها مرتب شده است و بایستی قبل از اینکه نیازهای

مفهوم امنیت اجتماعی و احساس امنیت که به‌تازگی در نوشته‌های مربوط به مسائل شهری و برنامه‌ریزی شهری وارده شده است، به‌طور خلاصه شامل امنیت و منابع حاصل از نهادها، روابط اجتماعی و هنجارهایی است که کنش متقابل اجتماعی جامعه شهری را از لحاظ کمی و کیفی شکل می‌دهند.

مفهوم امنیت در شهرها طی دهه‌های گذشته با رشد و توسعه شهرنشینی و گسترش کلان‌شهرها و پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی شهروندان در شهرها، از حالت اولیه و جنبه‌های فیزیکی محسوس خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی را دربر گرفته است؛ به طوری که امروزه امنیت در شهرها موضوعاتی را چون فقر، بیکاری، تورم یا کیفیت خدمات عمومی، جرم و جنایت، ناهنجاری اجتماعی، و اعتیاد شامل می‌شود. رشد و گسترش ناامنی در شهرها با مطرح شدن پیچیدگی فناوری و تقسیم کار اجتماعی بیش از توسعه فیزیکی شهرها بوده و این امر احساس امنیت و آسایش و رفاه شهروندان را مورد تهدید جدی قرار داده است.

ناامنی شهری در زمینه‌های مختلف، آن بخش از ناهنجاری‌هایی است که در نتیجه پیدایش شهرنشینی و مشکلات اجتماعی ناشی از آنها پدیدار شده و در سطوح مختلف خود موجب آسیب‌های ساختاری و کارکردی برای جامعه شهری شده است.

شهر مراغه با جمعیتی بیش از ۱۵۰ هزار نفر و قرارگیری در مسیر ارتباطی و محور اصلی مناطق جنوبی آذربایجان و کردستان با تهران از این قاعده مستثنا نبوده است. بنابراین پژوهش حاضر در صدد است ضمن مروری گذرا بر مفهوم امنیت اجتماعی در شهرها و تأثیرات متقابل امنیت و شهرنشینی با مسائل گوناگون جامعه شهری، میزان احساس امنیت

علاقه به رفاه همدیگر مشخص می‌شود. گزلفاشافت بر رقابت به نفع شخص، کارایی، پیشرفت و تخصص استوار است (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۲: ۳۷۸).

«ماکس وبر» در باب امنیت اجتماعی در شهرها معتقد است که هر چقدر تعداد افراد وارد شده در کنش متقابل بیشتر شود، شناخت شهروندان از یکدیگر کمتر شده، فرایند کنترل اجتماعی غیررسمی و مردمی هرچه بیشتر تضعیف می‌شود و راه برای کج‌روی و بی‌نظمی و از بین رفتن امنیت هموار می‌گردد (شیخاوندی، ۱۳۷۳: ۳۹۱).

«جورج زیمل» معتقد است با افزایش تراکم جمعیت در شهرها، شدت کنترل اجتماعی کاهش می‌یابد. در نتیجه احساس تنهایی و گمنامی شهروندان بیشتر شده، فردیت آنها مورد تهدید قرار می‌گیرد (ریترز، ۱۳۷۳: ۱۵۶).

«مرتن» تعارض ساختاری در شهر را باعث افزایش بی‌نظمی و ناامنی می‌داند (رفیع‌پور، ۱۳۷۸: ۲۳۹). «ساترلند» معتقد است هرچه شهروند با تعداد بیشتر و متفاوت‌تری در کنش متقابل باشد احتمال بی‌نظمی و ناامنی بیشتر افزایش می‌یابد (گیدنز، ۱۳۷۳: ۱۴۲).

به‌هرحال، توسعه شهرها متناسب با فناوری، پیچیدگی روابط اجتماعی و گمنامی و ناامنی را در شهر به وجود می‌آورد. بنابراین، بررسی و ریشه‌یابی علل و عوامل مؤثر بر ناامنی و احساس امنیت شهروندان می‌تواند برنامه‌ریزان و مدیران شهری را در رسیدن به امنیت و فراهم ساختن آسایش و رفاه شهروندان یاری رساند.

فرضیه‌ها

۱. بین سن و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد؛
۲. بین جنس و احساس امنیت شهروندان تفاوت

بالاتر اهمیت پیدا کنند، نیازهای پایین‌تر حداقل تا اندازه‌ای برآورده شوند. مازلو اعتقاد دارد که نیاز به ایمنی و امنیت در نوباوگان و بزرگسالان روان‌رنجور از همه مهم‌تر است.

ارضای نیازهای امنیت مستلزم پایداری و رهایی از ترس و اضطراب است (دورودی، ۱۳۸۲: ۲۶) با گسترش روزافزون شهرنشینی و توسعه کلان‌شهرها، به‌ویژه در دهه‌های اخیر، پدیده‌هایی چون صنعتی شدن، تراکم جمعیت، فشار ترافیک، از میان رفتن حس همسایگی و کاهش روابط خویشاوندی، کاهش عواطف اجتماعی، مهاجرت، و حاشیه‌نشینی افزایش یافته و ناامنی و آسیب‌های اجتماعی در شهرها بیشتر مورد توجه قرار گرفته است (صالحی مرزيجرانی، ۱۳۸۴: ۱۶۴).

با گسترش فیزیکی و اجتماعی شهرها و تبدیل شدن آنها به مراکز ناهمگن جمعیتی، اجتماعی و فرهنگی، میزان ناهنجاری شهری نیز افزایش یافته است؛ به‌طوری‌که محیط اجتماعی و مسکونی افراد و ساختارهای نامناسب شغلی، ناکامی اجتماعی و فقر اقتصادی، زمینه بروز ناامنی شهری را فراهم آورده است (نصیری، ۱۳۸۲: ۹۱). در دهه ۱۹۷۰ انجمن رم در گزارشی تحت عنوان «چالش‌های جهان»، مفهوم ناامنی در شهرها را فقر و کم‌بها دادن به محیط زیست، بی‌عدالتی در نهادها، گسیختگی و عدم کنترل در گسترش شهرها، نبود امنیت شغلی، بی‌توجهی به جوانان، عدم پایداری به ارزش‌های بنیادی، تورم و اختلالات دیگر اقتصادی و پولی تعریف می‌کند (باجپایی، ۱۳۸۴: ۲۶).

«تونیس» آلمانی با طرح مفاهیم «گماینشافت» و «گزلفاشافت» به تبیین و بررسی مفهوم امنیت اجتماعی در شهرها می‌پردازد. از نظر او گماینشافت نشان‌دهنده اجتماع و گزلفاشافت نشان‌دهنده جامعه است. گماینشافت با پیوند نزدیک، صمیمانه، شخصی، و

اعتبار مقیاس‌ها با توجه به نتایج محاسبات پذیرفته شده‌است. برای محاسبه روایی^۶ هریک از مؤلفه‌ها از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شده‌است. ضریب آلفای کرونباخ برای روایی کل وسیله اندازه‌گیری ۰/۸۶ است که این مقدار روایی قابل قبولی از متغیرهای پژوهشی را به نمایش می‌گذارد.

جامعه آماری پژوهش حاضر، جمعیت ۲۰ سال به بالای شهر مراغه (۸۰۷۸۲ نفر) است. برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران (حافظنیا، ۱۳۸۰: ۱۱۷) با خطای استاندارد ۵ درصد و سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شده‌است. حجم نمونه برابر ۳۸۲ نفر برآورد شده‌است. نمونه‌گیری مورد استفاده در این پژوهش نمونه‌گیری خوشه‌ای توأم با تصادفی ساده است.

در این بررسی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیات از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی مانند توزیع فراوانی، ضریب هم‌بستگی، آزمون *t*، رگرسیون و واکاوی واریانس، با استفاده از نرم‌افزار SPSS در محیط ویندوز استفاده شده‌است.

تعریف عملی و نظری متغیرها

الف) متغیر وابسته

احساس امنیت: احساس امنیت به‌عنوان متغیر وابسته نهایی در تحقیق حاضر برای شهروندان مورد سنجش قرار می‌گیرد. منظور از احساس امنیت، امنیت روانی است که توسط شهروندان با استفاده از ۲۷ گویه ذیل از طریق طیف لیکرت سنجیده می‌شود:

1. validity

2. factor analysis

3. varimax

4. kaiser – meyer – olkin

5. bartlett's Test of sphericity

6. reliability

معناداری وجود دارد؛

۳. بین منشأ اجتماعی شهروندان و احساس امنیت آنها تفاوت معناداری وجود دارد؛

۴. بین اعتماد اجتماعی شهروندان و میزان احساس امنیت آنها رابطه معناداری وجود دارد؛

۵. هر چقدر میزان رضایت اجتماعی شهروندان بالاتر باشد، بر میزان احساس امنیت آنها افزوده خواهد شد؛

۶. بین آگاهی اجتماعی و میزان احساس امنیت آنها رابطه معناداری وجود دارد؛

۷. بین ویژگی‌های شخصیتی شهروندان و میزان احساس امنیت آنها رابطه معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

روش اصلی این پژوهش، پیمایشی و مقطعی است که داده‌های آن با استفاده از پرسش‌نامه گردآوری شده‌است. علاوه بر این، به‌منظور تقویت پایه‌های نظری و دقت در گردآوری اطلاعات، از روش‌های مطالعه اسناد و مدارک نیز استفاده شده‌است. برای تعیین اعتبار^۱ مقیاس احساس امنیت از روش تحلیل عاملی^۲، با چرخش واریماکس^۳ استفاده شده‌است.

با توجه به مفروضه‌های تحلیل عاملی مشخص شد که شاخص کفایت نمونه‌برداری (KMO)^۴ ۰/۸۹ است که از حداقل مقدار قابل قبول آن، یعنی ۰/۷ بیشتر است. همچنین محاسبات نشان داد که شاخص مجذور کای برای آزمون کرویت بارتلت^۵ از لحاظ آماری معنادار است ($P < 0.001$).

بار عاملی هر گویه و ماتریس عاملی چرخش‌یافته برای هیچ‌یک از گویه‌ها کمتر از ۰/۴ نبوده و هریک از عامل‌ها حداقل ۵ گویه داشته‌است.

نتایج نشان داد که ۶ عامل ارزش ویژه بزرگ‌تر از یک داشته، در مجموع ۶۷/۸ درصد از کل واریانس متغیرها را تعیین کرده‌است.

۱. تردد خانم‌ها به تنهایی در شب؛
 ۲. حمل پول نقد به مقدار زیاد؛
 ۳. سپردن سرمایه به فرد دیگری جهت سرمایه‌گذاری؛
 ۴. خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز؛
 ۵. انجام معاملات مهم به تنهایی؛
 ۶. تردد با ماشین‌های مسافرکش به تنهایی؛
 ۷. فرستادن کودکان به مدرسه در مسیر طولانی؛
 ۸. پذیرفتن چک در معاملات؛
 ۹. برقراری ارتباط و دوستی با افراد غریبه؛
 ۱۰. ترک و رها کردن اتومبیل در خیابان بدون قفل و دزدگیر؛
 ۱۱. قدم زدن در مسیرهای خلوت؛
 ۱۲. کمک به سرنشینان ماشینی که شب در کنار خیابان خراب شده؛
 ۱۳. رفتن یا نشستن در پارک‌های خلوت یا حاشیه‌ای به تنهایی؛
 ۱۴. وساطت بین دو یا چند نفر در دعوای و درگیری‌های خیابانی؛
 ۱۵. سوار شدن مسافری در خیابان‌های خلوت خصوصاً در شب؛
 ۱۶. به همراه داشتن کیف، تلفن همراه یا سایر لوازم قیمتی؛
 ۱۷. به تنهایی در منزل ماندن طی روز؛
 ۱۸. به تنهایی در منزل ماندن طی شب؛
 ۱۹. اشتغال زنان و دختران بیرون از منزل؛
 ۲۰. رانندگی در اتوبان‌ها و خیابان‌های خلوت در شب؛
 ۲۱. غذا خوردن در محیط بیرون از منزل؛
 ۲۲. زندگی در محله‌های خلوت؛
 ۲۳. بیرون رفتن زنان و دختران از منزل به تنهایی؛
 ۲۴. رانندگی کردن در اماکن و محله‌های شلوغ و پرفت و آمد؛
 ۲۵. خرید مسکن و ماشین و غیره با رجوع به آگهی‌های روزنامه؛
 ۲۶. کار کردن در اماکن و محله‌های مشکوک و خلوت؛
 ۲۷. احتمال بیکار شدن از کار و شغل.
- ب) متغیرهای مستقل**
- سن:** منظور سن تقویمی یا تعداد سال‌های کاملی است که از زمان تولد فرد گذشته است.
- در این تحقیق، جامعه آماری، شهروندان بالای ۲۰ سال هستند که به صورت گروه‌های مختلف ۱۰ ساله طبقه‌بندی شده‌اند.
- جنس:** این متغیر در قالب دو گزینه مرد و زن است.
- منشأ اجتماعی:** شهروندانی که محل تولد آنها شهر مراغه بوده است بومی و سایر شهروندان مهاجر تلقی شده‌اند.
- اعتماد اجتماعی:** اعتماد، حالتی ذهنی است که بر مبنای آن فرد در حیات مدنی خویش تعاون، مدارا و همکاری با دیگران را احساس می‌کند (باقری احمدآبادی، ۱۳۷۷: ۹۹).
- اعتماد اجتماعی، انتظارات و تعهدات اکتسابی و تأییدشده از لحاظ اجتماعی که افراد نسبت به یکدیگر و نسبت به سازمان‌ها و نهادهای اجتماعی دارند تعریف شده است (دهقان و غفاری، ۱۳۸۴: ۷۵).
- در این تحقیق منظور از اعتماد، چگونگی اطمینان و اعتماد شهروندان نسبت به یکدیگر است که از طریق ۹ گویه در قالب طیف لیکرت اندازه‌گیری شده است:
۱. شهروندان تا چه اندازه نسبت به یکدیگر اعتماد دارند؟
 ۲. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه صداقت و راست‌گویی وجود دارد؟
 ۳. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه دورویی و تظاهر وجود دارد؟
 ۴. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه پابندی به قول و قرار وجود دارد؟

و رفتارهایی است که موجب ارتباط فرد با شهروندان و اجتماع می‌شود.

این متغیر در ۶ گویه در قالب طیف لیکرت به شرح زیر سنجیده شده‌است:

۱. تا چه اندازه با این گفته، «این روزها دیگر نمی‌توان به کسی اتکا کرد» موافق هستید؟

۲. خیلی‌ها به این دلیل با ما دوست‌اند که از ما چیزی را درخواست نمایند.

۳. برای کسب مقام و مرتبه شغلی و تحصیلی بالاتر لحظه‌ای نباید درنگ کرد.

۴. برای آینده باید برنامه‌ریزی کرد و نباید به این فکر بود که هرچه پیش آید خوش آید.

۵. وضعیت مردم عادی روزبه‌روز بدتر می‌شود.

۶. با این وضعی که وجود دارد آینده روشنی پیش رو نداریم.

یافته‌ها و نتایج پژوهش

۱. میزان احساس امنیت شهروندان

همان طوری که در بحث تعاریف متغیرها اشاره شد، پرسش‌نامه دارای ۲۷ پرسش برای سنجش میزان احساس امنیت شهروندان بر مبنای طیف ۵ مقیاسی است.

با نگاهی به (جدول ۱) ملاحظه می‌شود در مجموعه ۵۳/۶ درصد شهروندان دارای احساس امنیت خیلی زیاد و زیاد بوده‌اند.

بررسی میزان احساس امنیت بر اساس طیف لیکرت در سطح سنجش ترتیبی نشان می‌دهد که در کل شهر میزان احساس امنیت به‌طور متوسط به مقدار ۳/۱، یعنی در حد متوسط، وجود دارد.

بدین ترتیب می‌توان گفت که نتایج این تحقیق حاکی از متوسط بودن احساس امنیت شهروندان بوده‌است.

۵. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه تملق و چاپلوسی وجود دارد؟

۶. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه امانت‌داری وجود دارد؟

۷. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه تقلب و زرنگ‌بازی وجود دارد؟

۸. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه کمک و همیاری وجود دارد؟

۹. در محیط‌های اجتماعی تا چه اندازه یکدیگر را پاییدن و تحت نظر داشتن وجود دارد؟

رضایت اجتماعی: بحث رضایت، به‌ویژه رضایت از زندگی و شرایط آن، از شاخص‌های مهم اجتماعی است.

لذا، از جهت اهمیت و تأثیری که می‌توانست بر احساس امنیت بگذارد، در این پژوهش در قالب رضایت از وضعیت زندگی به‌طور کلی، رضایت از وضعیت مسکن، رضایت از وضعیت بهداشت، رضایت از وضعیت همسایگان، رضایت از وضعیت درآمد، رضایت از خوراک، رضایت از خانواده، رضایت از شغل و رضایت از سلامتی مورد سنجش قرار می‌گیرد.

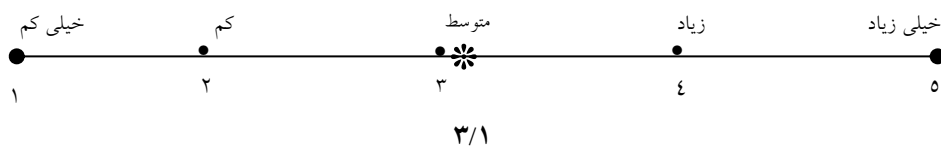
آگاهی اجتماعی: این متغیر به سنجش اطلاعات شهروندان می‌پردازد.

گویه‌هایی که برای سنجش این متغیر طراحی شده‌است عبارت‌اند: از سطح سواد شهروندان، میزان گوش دادن به رادیو، میزان نگاه کردن به تلویزیون، میزان روزنامه خواندن، ذکر نام سازمان‌های مرتبط با مسائل امنیتی.

ویژگی‌های شخصیتی: در این پژوهش، ویژگی‌های شخصیتی به معنای مجموعه‌ای از تمایلات است که در فرد وجود دارند و مبنای کنش و عمل او قرار می‌گیرند؛ به‌عبارت‌دیگر، مجموعه‌ای از خصوصیات

جدول ۱: بررسی میزان احساس امنیت شهروندان شهر مراغه

گویه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد تجمعی
خیلی زیاد	۷۴	۱۹/۴	۱۹/۴
زیاد	۱۳۱	۳۴/۳	۵۳/۶
متوسط	۳۸	۹/۹	۶۳/۵
کم	۱۱۰	۲۸/۸	۹۲/۳
خیلی کم	۲۹	۷/۷	۱۰۰

تأیید قرار می‌گیرد و رابطه معناداری از لحاظ آماری نشان داده می‌شود. آزمون فوق مقدار $F(5/6)$ در سطح بیش از ۹۹ درصد ($P=0.000$) معنادار است. بیشترین میانگین مربوط به شهروندان است که در گروه سنی ۵۱-۶۰ قرار دارند.

۲. تفاوت بین سن و احساس امنیت شهروندان برای سنجش وجود یا عدم وجود تفاوت معنادار بین سن و احساس امنیت شهروندان از آزمون واکاوی واریانس استفاده شده است. به طوری که جدول ۲ نشان می‌دهد، بر اساس آزمون تحلیل پراکنش یک‌سویه، فرضیه فوق مورد

جدول ۲: آزمون تفاوت میانگین میزان احساس امنیت شهروندان بر حسب رده‌های سنی مختلف

سن	فراوانی	میانگین	انحراف معیار	مقدار F	سطح معناداری
۲۰-۳۰	۸۳	۲/۹۴	۰/۲۸	۵/۶	۰/۰۰۰
۳۱-۴۰	۷۶	۲/۷۱	۰/۴۱		
۴۱-۵۰	۹۶	۲/۹۲	۰/۳۱		
۵۱-۶۰	۶۹	۳/۷۱	۰/۳۳		
۶۱-۷۰	۳۷	۲/۶۵	۰/۲۲		
+ ۷۱	۲۱	۳/۱۱	۰/۳۲		

درصد بین احساس امنیت این دو گروه تفاوت معناداری وجود دارد؛ به طوری که میانگین رتبه مردان بیشتر از زنان است. بدین ترتیب، فرضیه فوق تأیید می‌شود. (جدول ۳) نتایج این آزمون را نمایش می‌دهد.

۳. تفاوت بین جنس و احساس امنیت شهروندان آزمون سنی برای سنجش وجود یا عدم وجود تفاوت بین احساس امنیت دو گروه زنان و مردان که به پرسش‌نامه‌ها پاسخ گفته بودند صورت گرفت. آزمون یادشده نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵

جدول ۳: آزمون سنی برای سنجش وجود تفاوت معناداری بین جنس و میزان احساس امنیت شهروندان

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
مرد	۲۵۳	۳/۴۱	۰/۴۹	۲۸/۴	۰/۰۰۱
زن	۱۲۹	۲/۷۱	۰/۲۶		
N=۳۸۲		Df=۳۸۱		T=۲۸/۴	

اجتماعی و احساس امنیت شهروندان تفاوت معناداری وجود دارد. تی به دست آمده با خطای ۵ درصد برای درجه آزادی ۳۸۱، ۳/۸۱ بوده که از تی جدول استاندارد ۱/۹۶ بیشتر است که نشان می‌دهد آزمون فوق مورد تأیید قرار می‌گیرد.

۴. تفاوت بین منشأ اجتماعی و احساس امنیت شهروندان برای سنجش تفاوت یا عدم تفاوت بین منشأ اجتماعی و احساس امنیت شهروندان از آزمون تی استفاده شده است. نتایج آزمون در (جدول ۴) آمده و نشان می‌دهد در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین منشأ

جدول ۴: آزمون تی برای سنجش وجود تفاوت‌های معناداری بین منشأ اجتماعی و احساس امنیت شهروندان

جنس	تعداد	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	سطح معناداری
بومی	۲۶۸	۳/۶	۰/۳۳	۳/۸۱	۰/۰۰۱
غیربومی	۱۱۴	۲/۲۵	۰/۳۴		

غیربومی‌ها احساس امنیت بیشتری دارند. ۵. رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت شهروندان چهارمین فرضیه‌ای که مورد پذیرش واقع شد، وجود

جدول فوق نشان می‌دهد میانگین رتبه شهروندان بومی بیشتر از شهروندان غیربومی است. این رتبه بیانگر این است که شهروندان بومی نسبت به

درصد است؛ در نتیجه فرضیه فوق تأیید می‌شود. بدین معنی که هرچه رضایت اجتماعی شهروندان افزایش یابد احساس امنیت شهروندان نیز افزایش پیدا می‌کند.

۷. رابطه آگاهی اجتماعی و احساس امنیت شهروندان برای آزمون این فرضیه از تحلیل واریانس یک‌طرفه استفاده شده است.

نتایج آزمون نشان می‌دهد که احساس امنیت شهروندان بر اساس میزان آگاهی اجتماعی آنان متفاوت بوده است؛ به طوری که شهروندان به طور یکسان و مساوی احساس امنیت نمی‌کنند. آزمون فوق مقدار $(F=5/12)$ در سطح بیش از ۹۹ درصد $(P=0.000)$ معنادار است.

هم‌بستگی معنادار بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت شهروندان است؛ بدین نحو که هرچه اعتماد اجتماعی در بین شهروندان نسبت به یکدیگر بیشتر باشد، پیوند متقابل بیشتری در بین آنها ایجاد می‌شود. این پیوند متقابل به نوبه خود میزان احساس امنیت شهروندان را بالا می‌برد. هم‌بستگی محاسبه شده بین اعتماد اجتماعی و میزان احساس امنیت ۰/۴۱ بود که در سطح اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید واقع شد.

۶. رابطه رضایت اجتماعی و احساس امنیت شهروندان برای تأیید یا عدم تأیید رابطه معنادار بین دو متغیر فوق از ضریب هم‌بستگی کندال استفاده شده است. ضریب هم‌بستگی محاسبه شده بین رضایت اجتماعی و احساس امنیت ۰/۳۷ بود که در سطح اطمینان ۹۹

جدول ۵: تحلیل واریانس یک‌طرفه احساس امنیت بر اساس آگاهی اجتماعی

منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	متوسط مجموع مجذورات	مقدار F	سطح معنی داری
بین گروهی	۴/۰۲۹۹	۱۲	۰/۳۳۱	۵/۱۲	۰/۰۰۰۱
میان گروهی	۱۲۱/۷۶	۲۹۳	۰/۲۱۴		

میزان احساس امنیت آنها رابطه معناداری وجود دارد». $(r = 0.029 \quad P = 0.41)$

مدل برآزش رگرسیونی عوامل تبیین کننده احساس امنیت شهروندان

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیونی به روش گام به گام (کلانتری، ۱۳۸۲: ۱۸۴-۱۸۸) حکایت از آن دارد که از

بنابراین نتایج جدول فوق نشان می‌دهد شهروندان بر اساس آگاهی اجتماعی، احساس امنیت متفاوتی دارند؛ به طوری که بیشترین میانگین مربوط به کسانی است که بیشتر روزنامه مطالعه می‌کنند.

۸. رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی و احساس امنیت شهروندان فرضیه‌ای که در پژوهش حاضر مورد تأیید واقع نشد عبارت است از «بین ویژگی‌های شخصیتی شهروندان و

بین متغیرهای رضایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، منشأ اجتماعی، آگاهی اجتماعی، جنس و سن، فقط متغیر ویژگی‌های شخصیتی شهروندان از مدل نهایی برازش رگرسیون حذف شده است و سایر متغیرهای مطرح شده در مدل باقی مانده اند. علت خارج شدن متغیر «ویژگی‌های شخصیتی» از مدل را می‌توان هم‌بستگی ضعیف با متغیر وابسته عنوان کرد. متغیرهای شش‌گانه وارد شده بر مدل به میزان ۴۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته، یعنی احساس امنیت شهروندان را تبیین می‌کنند و باقی‌مانده واریانس‌ها به وسیله عوامل ناشناخته که در این تحقیق نیامده است، تبیین و پیش‌بینی می‌شوند.

جدول ۶: آماره‌های تحلیل رگرسیون چندمتغیره احساس امنیت شهروندان

ضریب هم‌بستگی چندگانه	Multiple R	۰/۶۶
ضریب تبیین	R Square	۰/۴۹۷
ضریب تبیین تصحیح شده	Adjusted square	۰/۴۴
خطای معیار	Standard Error	۲/۱۲

جدول ۷: تحلیل رگرسیون چندمتغیره احساس امنیت شهروندان

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	مقدار F	سطح معناداری
اثر رگرسیون	۷۱۸۵/۳	۸	۱۵۷۷/۱۲۹	۵۷/۱	۰/۰۰۰
باقی مانده	۸۹۸۹/۹۱	۲۲۸	۴۱/۲۲		

جدول ۸: آماره‌های متغیرهای وارد بر مدل رگرسیونی

نام متغیرها	B	Std.B	Beta	t	sig
رضایت اجتماعی	۱/۱۲	۰/۲۱	۰/۳۱	۵/۹	۰/۰۰۰
اعتماد اجتماعی	۰/۷۱	۰/۰۸	۰/۲۶	۴/۶	۰/۰۰۳
منشأ اجتماعی	۰/۴۹	۰/۰۸۲	۰/۲۱	۳/۸	۰/۰۰۰
آگاهی اجتماعی	۰/۵۹	۰/۱۵	۰/۲۳	۴/۱۱	۰/۰۰۰
جنس	۰/۲۱	۰/۰۵	۰/۱۶	۲/۹	۰/۰۰۰۱
سن	۰/۸۳	۰/۰۴	۰/۲۹	۳/۱	۰/۰۰۲
عرض از مبدأ	-۷/۴	۱/۸۴	-	-۳/۱۱	۰/۰۰۰

جدول ۹: آماره‌های متغیرهایی که وارد مدل رگرسیون نشده‌اند

نام متغیر	Beta In	t	sig
ویژگی‌های شخصیتی	-۰/۰۳	-۰/۰۴۴	۰/۸۳

نتیجه‌گیری

در این تحقیق به بررسی میزان و عوامل مؤثر بر احساس امنیت شهروندان در شهر مراغه پرداخته شد. بررسی‌های صورت گرفته نشان می‌دهد مفهوم امنیت در طول دهه‌ها و سالیان گذشته متناسب با پیچیده‌تر شدن روابط اجتماعی، از حالت اولیه و فیزیکی خارج شده و ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سیاسی را دربر گرفته است؛ به طوری که امروزه نیاز به امنیت در همه زمینه‌های فعالیت اجتماعی امری حیاتی است. بدین معنی که در صورت وجود امنیت و جامعه‌ای ایمن می‌توان در جهت رشد و بالندگی جامعه گام‌های اساسی برداشت.

نتایج به دست آمده از این پژوهش در جهت اهداف تحقیق به شرح ذیل جمع‌بندی می‌شود:

۱. میزان احساس امنیت شهروندان شهر مراغه به مقدار ۳/۱ بر روی طیف لیکرت، یعنی در حد متوسط بوده است.

۲. سن، یکی از عوامل مؤثر بر میزان احساس امنیت شهروندان بوده است. بیشترین احساس امنیت در گروه سنی ۵۰-۶۰ با میانگین ۳/۷۱ و کمترین احساس امنیت در گروه سنی ۶۱-۷۰ با میانگین ۲/۶۵ بوده است.

۳. بررسی تفاوت بین جنس و میزان احساس امنیت شهروندان نشان داد که مردان نسبت به زنان از احساس امنیت بالاتری برخوردار هستند.

۴. شهروندان بومی نسبت به شهروندان غیربومی و

مهاجر احساس امنیت بیشتری دارند.

۵. اعتماد متقابل بین شهروندان محور اساسی احساس امنیت شهروندان را تشکیل می‌دهد؛ به طوری که با افزایش اعتماد اجتماعی، به میزان احساس امنیت شهروندان افزوده می‌شود.

۶. رضایت اجتماعی شهروندان شامل درآمد، شغل، رضایت از زندگی، بهداشت، خانواده و غیره، هر چقدر بالاتر باشد بر میزان احساس امنیت شهروندان افزوده خواهد شد.

۷. آگاهی اجتماعی شهروندان نسبت به مسائل اجتماعی و شهروندان یکی از عوامل اساسی و مؤثر بر احساس امنیت بوده است؛ به طوری که شهروندان بر اساس آگاهی اجتماعی احساس امنیت متفاوتی داشته‌اند.

۸. بین ویژگی‌های شخصیتی شهروندان و احساس امنیت آنها هیچ گونه رابطه‌ای وجود ندارد.

۹. نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون حکایت از آن دارد که از بین متغیرهای رضایت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، منشأ اجتماعی، آگاهی اجتماعی، جنس و سن، فقط متغیر ویژگی‌های شخصیتی شهروندان از مدل نهایی برازش رگرسیون حذف شده است و سایر متغیرهای باقی مانده‌اند؛ به طوری که متغیرهای مستقل شش گانه وارد شده بر مدل، به میزان ۴۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته، یعنی احساس امنیت شهروندان را تبیین می‌کنند.

منابع

- باقری احمدآبادی، محمدرضا (۱۳۷۷)، بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی جوانان، مطالعه موردی: شهر شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه شیراز؛
- باجایی، کاتلی (۱۳۸۴)، امنیت انسانی، مفهوم و سنجش، تألیف و ترجمه صابر شیبانی، مجموعه برنامه و بودجه ۳۳، انتشارات سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور، تهران؛
- ترابی، یوسف و گودرزی، آیت (۱۳۸۲)، «ارزش‌ها و امنیت اجتماعی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، ج ۱، معاونت اجتماعی ناجا، تهران؛
- حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۰)، مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، سمت، تهران؛
- خوش‌فر، غلامرضا (۱۳۸۱)، «گرایش مردم نسبت به مشارکت در تأمین امنیت»، مجموعه مقالات امنیت اجتماعی در راهکارهای توسعه، دانشگاه آزاد اسلامی، بابل؛
- دهقان، علیرضا و غلامرضا غفاری (۱۳۸۴)، «تبیین مشارکت اجتماعی- فرهنگی دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی شهر تهران»، مجله جامعه‌شناسی ایران، ش ۳، تهران؛
- دورودی، ابوالفضل (۱۳۸۲)، «بررسی وضعیت موجود امنیت اجتماعی در کتاب‌های پایه ابتدایی و ارائه راهکارهایی برای نیل به وضعیت مطلوب»، تحقیقات جغرافیایی، ش ۷. ■
- مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، ج ۳، معاونت اجتماعی ناجا، تهران؛
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۷۸)، آناتومی جامعه، شرکت سهامی انتشار، تهران؛
- ریتز، جورج (۱۳۷۳)، نظریه‌های جامعه‌شناسی، ترجمه احمد غروی‌زاده، جهاد دانشگاهی، تهران؛
- شادنیا، هوشنگ (۱۳۸۲)، «فاچاق کالا و امنیت اجتماعی»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، ج ۲، معاونت اجتماعی ناجا، تهران؛
- شیخاوندی، داور (۱۳۷۳)، جامعه‌شناسی انحرافات، نشر مرنديز، تهران، صالحی مرزيجرانی، زهرا (۱۳۸۴)، «آسیب‌شناسی شهرنشینی در ایران امروز»، مجله اطلاعات سیاسی- اقتصادی، ش ۲۱۱-۲۱۲، تهران؛
- کلانتری، خلیل (۱۳۸۲)، پردازش و تحلیل داده‌ها در مطالعات اقتصادی- اجتماعی با استفاده از نرم‌افزار SPSS، انتشارات شریف، تهران؛
- گیدنز، آنتونی (۱۳۷۳)، جامعه‌شناسی، ترجمه: منوچهر صبوری، نشرنی، تهران؛
- میرزمانی، محمود (۱۳۸۲)، «امنیت و سلامت»، مجموعه مقالات همایش امنیت اجتماعی، ج ۱، معاونت اجتماعی ناجا، تهران؛
- نصیری، معصومه (۱۳۸۲)، «اعتیاد و رابطه آن با مشاغل شهری»، فصلنامه